

Kød på familiekrøniken

(Af Henning Karlby)

Det er vist ingen hemmelighed, at Vibeke og jeg godt kan lide at ”grave” i mange forskellige arkivalier, det være sig landsarkiver så vel som lokalarkiver. Vi har med tiden opdaget, at der findes utrolig meget og vores forfædre har trukket et bredt spor efter sig. Her kommer et par eksempler på, hvordan det er lykkedes os at få mere kød på familiekrøniken.

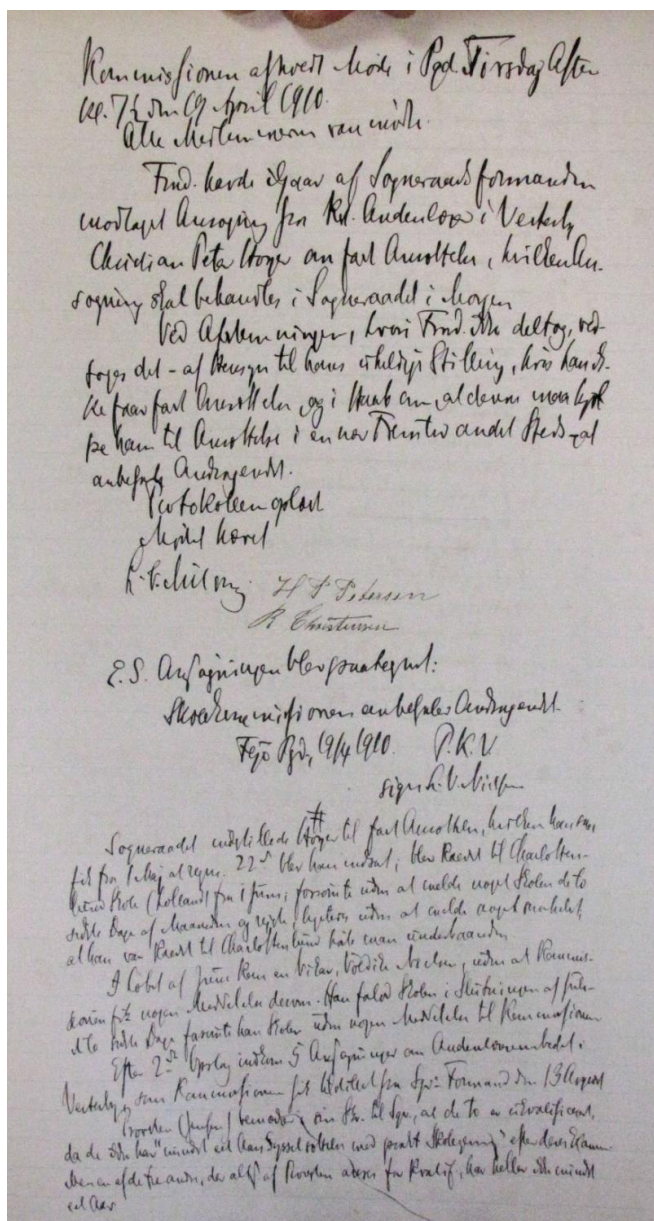
Det første eksempel er Vibekes morfar. Vibeke har aldrig kendt hverken ham eller sin mormor. Hendes mormor døde i en alder af kun 41 år efter mange års sygdom af basedow og lungeødemer. Hun nåede at føde 9 børn, den yngste var Vibekes mor, som mistede sin mor, da hun kun var godt 1 år gammel. Hendes morfar – Christian Peter Høyer døde 1. november 1942, 6 år før Vibeke blev født.

Da hun heller aldrig har fået ret meget at vide om morfaderen, er det rigtigt spændende at se, hvad vi kan ”grave frem” om ham.

Gennem folketællinger mv. havde Vibeke fundet ud af, at han havde opholdt sig på Fejø i en periode. Der havde han haft betegnelsen lærer.

Vi fik derfor den ide, da skolerne var tæt knyttet til kirkerne i gamle dage, at man kunne måske finde oplysninger om skolevæsnet på Fejø, ved at kigge i Provstiets protokoller.

I DAISY fandt vi Lolland-Falsters Stifts Bispeembede – 1805 – 1922 Visitatsprotokol. Herunder ses en side fra protokollen.

Her følger en transskription

Kommisionen afholdt Møde i Pdg. Tirsdag Aften
kl. 7½ den 19. April 1910.

Alle Medlemmerne var mødte.

Fmd. havde Igaar af Sogneraadets formanden
modtaget Anmodning fra Kn. Andenlærer i Vesterby
Christian Peter Høyer om fast Ansættelse, hvilken An-
søgning skal behandles i Sogneraadet i Morgen.

Ved Afstemningen, hvori Fmd. ikke deltog, ved-
toges det - af Hensyn til hans uheldige Stilling, hvis han ik-
ke faar fast Ansættelse og i Haab om alderen maa hjælp-
pe ham til Ansættelse i en nær Fremtid andet Steds - at
anbefale Andragenet.

Protokollen oplæst

Mødet hævet

L. V. Nielsen H. P. Petersen

R. Christensen

P.S Ansøgningen blev paategnet:

Skolekommissionen anbefaler Andragene

Fejøl Pgd, 19/4 1910 P.K.V.

sign. L.V. Nielsen

Sogneraadet indstillede Høyer til fast Ansættelse, hvilken han saa
fik fra 1. Maj at regne 22^d blev han indsat, blev kaldt til Charlotten-
lund skole (Lolland) fra 1 Juni; forsømte uden at melde noget Skolen de to
sidste Dage af Maanedens og rejste ligeledes uden at melde noget som helst,
at han var Kaldt til Charlottenlund havde man underhaanden.

I løbet af Juni kom en Vikar, Vøldik Nielsen, uden at Kommissi-
onen fik nogen Meddelelse derom. Han forlod Skolen i Slutningen af Juli-
de sidste Dage forsømte han Skolen uden nogen Meddelelse til Kommissionen

Efter 2d opslag indkom 5 Ansøgninger om Andenlærerembedet i

Vesterby har Kommissionen fik tilstillet fra Sgrs Formanden 13 August.

Sgrs = Sogneråds

Provsten Jensen bemærker i sin Skr til Sgr. at de to er ukvalificeret, *Skr = Skrivelse - Sgr = Sognerådet*
da de ikke har mindst 1 Aars Sysselsættelse med prakt. Skolegerning efter deres Eksam-
men en af de tre andre, der altså af Provsten for kvalif, har heller ikke mindst
et Aar.

Hvad fandt vi mere om Christian Peter

Det viser sig, når vi følger ham fra skole til skole, at han er skrub skør. Han lægger sig ud med skolekom-
missionen og ender med at blive fyret som skolelærer, hvorefter han begynder som købmand i en lille by på
Lolland, men det varer ikke ret længe, så er han på farten igen og forsøger at få en tilværelse forskellige
steder i Danmark. Han ender sine dage som pensioneret lærer og købmand i Ringe på Fyn.

Hvad vi fandt på Fyn

Nu havde vi fået ”blod på tanden”. En ny søgning i DAISY gav følgende på Rigsarkivets afdeling i Odense -
Fyns Stift Bispeembedet, 1680 – 1849, Indberetninger om skolevæsenet, Almueskolen, 1800 m.m.

Jeg fandt bogen fra 1847. På det tidspunkt har jeg en familie som bor i Svendborg, i familien er der en pige,
der hedder Johanne Kirstine Nielsen, hun er da ca. 11 år gammel.

Nominer Navne	Ålder	Prøvel	Fag										Sum	Middel	Betyg.	Mærke			
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10							
1. Anne Marie Sørensen	13	52	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	124	
2. Ernst Johannes Nielsen	11 1/2		6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	124	
3. Marie Amalie Hansen	13 1/2		6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	124	
4. Wilhelmine Josefine Pedersen	11		6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	117	7
5. Karoline Karstens	13		6	6	6	6	6	6	6	6	6	5	6	6	6	6	6	121	3
6. Karoline Sørensen	12 1/2		5	5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	124	
7. Jesine Kristine Hansen	11 1/2		6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	122	2
8. Karen Mortensen	13 1/2		5	5	6	5	5	5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	107	17
9. Karoline Hansen	11 1/2		6	6	6	6	6	6	5	6	6	6	6	6	6	6	6	122	2
10. Jacobine Thore Sørensen	13 1/2		6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	121	3
11. Anne Kirstine Basmussen	11 1/2		6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	124	
12. Wilhelmine Sørensen	12 1/2		6	6	5	6	6	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	113	11
13. Adriette Thor Sørensen	10 1/2		5	5	5	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	113	11
14. Marie Borst	11 1/2		5	5	4	4	5	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	120	4
15. Karen Nielsen	12		3	4	4	4	4	4	5	4	4	3	3	4	4	4	4	62	62
16. Johannes Kristian Nielsen	11 1/2		5	4	5	4	4	4	3	4	4	3	4	4	4	4	4	84	40
17. Hans O. P. Sparfeldt	14		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Jens Jørgensen for			9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9		

Hun står i listen som nr. 52. Det, der interesserer stiftet, er gennemsnittet af børnenes karakterer, men jeg bliver fantastisk glad for at se, hvordan hun har klaret sig i de forskellige fag. Der mangler desværre en del visitatsbøger, så jeg kan ikke finde hendes yngre søskende. Ud over eksamensresultaterne fandt jeg komplette lister over, hvilke lærer, der havde været på skolerne, samt fuldstændige lister over, hvilke fag der blev undervist i på de enkelte klassetrin.

Flere fund på Fyn

Når man får resultater et sted, bliver man mere "sulten". Vores næste spændende sted var Lokalhistoriskarkiv i Gudme. Her søgte jeg efter skoleprotokoller for min farfar. Her fandt jeg en protokol, der havde titlen Hesselager Skole – 1880-93.

Her skal der kigges på nr. 3. Husmand Hans Jensen, Ny Hesselager, sønnen Jørgen P. Jensen. Billedet herunder er fra protokollen i 1893. En gennemgang af protokollerne gav følgende resultat. I den ældste protokol står hans fader som Vognmand Hans Jensen.

I vinteren 1891 går han i skole, februar – 12 dage, marts – 10 dage heraf har han en c-fraværsdag og april – 13 dage, heraf har han ligeledes en c-fraværsdag. Sommeren 1891 er han i protokollen, som nr. 11, Hans Jensen står nu som Husmand, denne "titel" har han i resten af Jørgen Peter skoletid. Skolen begynder i maj – 11 skoledage, juni – 13 dage her har han en c-fraværsdag, juli – 8 dage. Næste skolegang er vinter/sommer 1891/92, han står nu som nr. 6. Protokollen begynder i november med 12 dage, derpå december – 10 dage og januar – 11 dage, hvoraf han har en c-fraværsdag, c-fravær tolkes som fravær på grund af sygdom.

Vinteren 1892 står han igen som nr. 6. i protokollen. Februar – 12 dage, marts – 14 dage, heraf har han en a-fraværsdag, a-fravær er fravær med gyldig grund og april – 9 dage, heraf en c-fraværsdag. Næste periode er forsommeren 1892. Nu står han som nr. 4 i listen. Skolestart er i maj – 12 dage, juni – 11 dage, juli – 9 dage, i denne periode har han intet fravær. Næste periode er sensommeren 1892, den starter i august – 4 dage, september – 7 dage, heraf en c-fraværsdag. Efteråret 1892 starter skole oktober – 13 dage, han er nu nr. 3 og har 2 c-fraværdsdage, november – 12 dage heraf har han en c-fraværsdag og december – 10 dage. Vinteren 1893, skolen starter januar med 11 dage heraf har han en c-fraværsdag, februar – 11 dage heraf har han to c-fravær, december – 12 dage. Jørgen Peter har haft mulighed for at gå i skole i til sammen 247 skoledage, heraf har han haft 12 fraværdsdage.

I sommeren 1893 går Jørgen Peter ud af skolen. a-fraværdsdage er fravær med lovlig grund. c-fraværdsdage er fravær på grund af sygdom. Her var så desværre en skuffelse idet protokollen med karaktererne for min farfars afsluttende eksamen på Hesselager skole ikke fandtes. Der var en del protokoller med afsluttende eksamener, men ikke den jeg gerne ville have set.

Vinteren 1893.

N ^o	Fæderens el. Værgens Navn. og Bopæl.	Barnets Navn.	Januar 11. Dage.											a.	b.	c.	1.	Febr.	
			7	10	12	14	17	19	21	24	26	28	31					3	4
1.	Herr O. Pedersen, Nj-Hus.	Herman Pedersen.												3	5		11		
2.	Herr R. Jensen, Løkke, Hus.	Peter Laurids Rasmussen.												4	7		11.		
3.	Herr. Hans Jensen, Nj-Hus.	Oluf P. Jensen.												4	5		1 ^a	10	
4.	Herr. H. Pedersen, Nj-Hus.	Peder Pedersen.												7	5		1 ^a	10.	
5.	Herr. Nils Andersen, Hus.	Jens Peter Nielsen.												5	5		2 ^a	9	
6.	Herr. P. Larsen, Hus. M.	Peder Rasmussen.												7	5		11.		

En af de interessante ting man også kan læse ud af protokollen er, at de kun gik i skole 3 dage om ugen.

Hermed slutter min opfordring til at gå på jagt i arkiverne efter de mere ualmindelige arkivalier.